

partii naleraq

Nuuk, 24. Marts 2015

Anthón Frederiksen

UPA2015/99

Angajoqqaatut akisussaassuseqarneq pillugu inatsisip Kalaallit Nunaannut atuutilersinneqarnera pillugu Peqqussummut, Angajoqqaatut oqartussaassuseqarnermut aalajangiinerit il.il. nunani tamalaani atortussanngortinnissaat pillugit inatsisip Kalaallit Nunaanni atuutilersinnissaat pillugu Peqqussummut, Kalaallit Nunaannut oqartussaassutsimut inatsisip allanngortinnissaa pillugu inatsimmut, Aappariilersarnerup inatsisitigut sunniutai pillugit inatsisip Kalaallit Nunaanni atuutilersinneqarnera pillugu inatsimmut, Kalaallit Nunaannut eqqartuussisarneq pillugu inatsimmut aamma Kalaallit Nunaannut pinerluttulerinermut inatsimmut, Eqqartuussisarneq pillugu inatsisip allanngortinnissaa pillugu inatsisip Kalaallit Nunaanni atuutilersinnissaa pillugu Peqqussummut, Aappariilersarneq aappariigunnaartarnerlu pillugit inatsisip allanngortinnissaa pillugu inatsimmut kiisalu inatsisinut assigiinngitsunut Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat isumaqataanissaat pillugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.

UPA2015/100

Aappariilersarneq aappariigunnaartarnerlu pillugu inatsisip allanngortinnissaa pillugu inatsisip ilaata Kalaallit Nunaannut atuutilersinneqarnera pillugu Peqqussummut, aappariinnerup inatsisitigut sunniuteqarnera pillugu inatsimmut aamma eqqartuussisarneq pillugu inatsimmut aamma nalunaarsukkamik inooqatigiinneq pillugu inatsisip atorunnaarsinneqarneranut Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat isumaqataanissaat pillugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.

(Inuit marluk suaassuseqatigiit akornanni aappariilersarnerup kingunerisaanik nalunaarsukkamik aappariilersarneq pillugu inatsit pillugu peqqussutip atorunnaarsinneqarnera.)

UPA2015/101

Meeqqat illersorneqarnissaat pillugu Haagerimi isumaqatigiissut pillugu inatsisip Kalaallit Nunaanni atuutilersinneqarnera pillugu Peqqussummut Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat isumaqataanissaat pillugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.

(Pinngortitamut, Avatangiisinut Inatsisinillu Atuutsitsinermut Naalakkersuisoq)

Siullermeerneqarneri

Angajoqqaatut akisussaassuseqarneq pillugu inatsisip Kalaallit Nunatsinnut atuutilersinneqarnissaa pillugu Peqqussummut, Angajoqqaatut oqartussaassuseqarnermut aalajangiinerit il.il. pillugit, Aappariilertarneq aappariikkunnaartarnerlu pillugu inatsisip allangortinnissaa pillugu inatsisip ilaata Kalaallit Nunatsinnut atuutilersinneqarnissaa pillugu il.il. aammalu Meeqqat illersorneqarnissaat pillugu Haagerimi isumaqatigiissut pillugu inatsisip Kalaallit Nunatsinnut atuutilersinneqarnissaa pillugu Peqqussummut Kalaallit Nunatsinni Namminersorlutik Oqartussat isumaqataanissaat pillugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuutit Partii Naleqqamiit ataatsimoortumik imannak oqaaseqarfigissuagut.

Aallaqqaammut nassuerutigalgu oqaatigisariaqarpoq inatsisit peqqussutillu taama amerlatigisut minnerunngitsumillu meeqqat illersorneqarnissaat nunat tamat Haagimi isumaqatigiissutaat pillugu inatsisip kalaallit nunatsinnut atuutilersinneqarnissaanut peqqussutissatut siunnersuut il.il. ataatsimoortillugit oqaaseqarfiginiarnerat torrallataannngitsutut oqaatigisariaqarpoq.

Kisianni inatsisit ilaqutariinnermut tunngasut suli danskit naalagaaffiani annerusumik oqartussaaffigineqarlutillu suli akisussaaffigineqarnerat taamaakkallartillugu suut tamarmik killeqaqaat.

Tassami ilaqutariinnermut tunngasut, aappariinnermut aamma aappariinnerup atortussaajunnaarsinneqartarneranut tunngasuinnaalluunniit eqqaassagaanni imaannaanngitsorpassuarnik imaqareerput.

Taamaattumik suliat immikkoortut pingasut imminnut tamarmik immikkut inuiaqatigiinnut ilaqutariinnullu assorujussuaq pingaaruteqartussat immikkoortillugit suliarineqartussanngortinneqarsimappata qularnanngilaq sulianut tamakkiinerusumik pitsaanerusumillu suliarinninneq pisinnaagaluartoq.

Kisianni taamaakkaluartoq sapinngisamik Partii Naleqqamiit oqaatigiumasavut matumuuna saqqummiutissuagut.

Siullertut Naalackersuisunut itinerusumik nassuiaasoqarnissaa piumasaaqatigeqqaartariaqarparput, tassa suliap saqqummiunneqarnerani Naalackersuisut ima oqarmata:

“Aammattaaq inatsisinik allangortitsinissat immikkorluinnaq ittumik meeqqat pillarneqartarnissaannik pisinnaatitaaffiup atorunnaarsinnissaanik imaqarput.”

Ilumut meeqqanik pillaasarneq nunatsinni pisortatigoortumik aammalu inatsisinik toqqammaveqartumik atorneqarpaa?

Tassami oqaaseq pillaasarneq pinerluttulerinermulluunniit atatillugu nunatsinni atorneqanngilaq, taamaammat oqaaseq taanna pingaartumik meeqqanut tunngatillugu atorneqarpat pissusissamisuunngilluinnarpoq akuersaarneqarsinnaananilu.

Partii Naleqqamiit erseqqissassavarput Meeqqat pisinnaatitaaffeqarnerat ataqqillugulu assut pingaartikkatsigu minnerunngitsumik meeqqat ajunnginnerpaamik illersorneqarnissaat asanninnerlu tunngavigalugu toqqissimasumik ineriartortinneqarnissaat qulakkeerumallugu.

Taamaakkaluartoq Partii Naleqqamiit aamma erseqqissassuarput Nammineersinnaaneq pillugu inatsit naapertorlugu meeqqat 18-it inorlugit ukiullit angajoqqaanik pisussaaffigineqarlutillu akisussaaffigineqarmata, taamaattumillu inatsisit tunngavigalugit meeqqat 18-iliineqanngitsut suli nammineersinnaatitaanngimmata.

Inatsisissatut siunnersuutit ilaanni allannguutit ilaattut imatut allaqqasoqarpoq:

“Meeqqaminnik timikkut pillaasarnernik angajoqqaat atuisinnaanerit atorunnaarsinneqarpoq (“naveersisinnaatitaanerup” atorunnaarsinneqarnera.)”

Partii Naleqqamiit soorunami timikkut tarnikkulluunniit annersaernerit / pillaasarnerrilluunniit akuerinngilluinnarpavut.

Kisianni meeqqanik perorsaanermut atatillugu naveersisinnaatitaanerup atorunnaarsinneqarnissaanik siunnersuuteqarneq akuersaarsinnaanngilarput, naak meeqqat illersorneqarnissaat pisinnaatitaaffilu ataqqigaluarlugit.

Tassami meeraq kusanartumik torersumik avatangiisiminullu ataqqinnilluni perorsarneqassappat, meeqqap nammineq iluarisaannarminik iliorsinnaanera aamma imminut naalagaraluni pisinnaanera killilerneqartariaqartoq Partii Naleqqamiit isumaqarpugut.

Isumaqarpugut meeqqap naalannissaq, ataqqinninnissaq, minnerunngitsumillu oqaaqqissaarneqarluni pisariaqarfiatigullu allatut ajornartumik naveerneqarsinnaalluni perorsarneqartariaqarpoq, tassami meeqqap naaggaarneqarneq ajortup inuunermi ilaani sumilluunniit piumasaminik itigartinneqaruni ilaatigut tamanna killiliisinnaannginnerup kinguneranik nuanniittumik kinguneqarsinnaanera, ilami itigartitaanerup ajorluinnartumik ilaatigut kinguneqarsinnaasartoq takornartaanngilaq.

Taamaattumik Partii Naleqqamiit isumaqarpugut meeraq mikinerminiilli suut tamarmik killeqarnerat aamma meeqqap angajoqqaanut inersimasunulluunniit naalagaasussaannnginnini ilikkartariaqaraa isumaqarpugut.

Meeraq asaneqarluni perorsarneqassooq, kisianni meeraq naalaganngortinneqarsinnaanngilaq, tassani angajoqqaat inersimasullu aamma ilinniartitsisut ataqqineqarnissaat meeqqap ilikkagassaasa pingaartut ilagaat.

Qanittukkut tusagassiuutitigut tusarparput meeqqat atuarfiini ilinniartitsisut ajornartorsiutaasa annerit ilagilersimagaat meeqqanik naalatsitsiniarneq. Pissutsit taamaalersimanerat Partii Naleqqamiit pissusissamisunngilluinnartutut nalilerpavut.

Taamaammat meeqqat pisinnaatitaaffii ataqqigaluarlugit illersoraluarlugillu pisinnaatitaaffiit taamaattut aamma ingasaanneqannginnissaat killilerneqartariaqartullu isumaqarpugut, tassami suna tamarmi killeqartoq tamatta nalunngilarput.

Iluanngilarmi meeraq kinaluunniit pissusissarinngisaminik iliuuseqartoq oqaaqqissaarneqarsinnaajunnaarpalluunniit. Ilaatigummi takusalereerparput meerannguaq arlaannik pissusissamisuungitsumik iliortoq oqarfigigaluaaraanni inersimasumut ataqqinninngivilluni akisarpoq; *“Illit susassarinnigilarma”*, taamaatut akissutit allatulluunniit inersimasunut akinerluttarnerit pissusissamisuunngillat.

Iлами inersimasup pissuserissaarnermik paasinnilluarsimasup oqaasia eqqarsalersitsisoq tullinnguutilissappat imaattoq; meerannguaq sumik arlaannik piginnisaminik aserorterisoq inertertussaagaluarlugu oqarfigineqaannartalissappat imannak *“uumaannguaaraa annerniaqinak”*, taava pissutsit ilorraap tungaanut ingerlasimassanngitsut takusinnaassavarput.

Tassunga ilanngullugu meeqqanik sumiginnaanitta inuiaqatigiinnut qanoq akisutiginera eqqarsaatigilluartariaqarippat Partii Naleqqamiit ilanngullugu eqqaasitsissutigissuarput, tassami assersuutigalugu meeqqanutt maani Kommuneqarfik Sermersuumi angerlarsimaffiup avataani inissinneqarsimasunut 2014-imiinnaq aningaasat 168 miliuunit atorneqarsimapput, 2015-imullu 188,5 miliuunit immikkoortinneqarsimallutik.

Pissutsit taamaaliartornerat ajorpoq aamma inuiaqatigiit peqqissut tamanna ilisarnaatiginngilaat.

Partii Naleqqamiit nalunngilarput meeqqat tamarmik taamaattuunngitsut aamma meeqqat ajunngitsumik kusanartumillu perorsarneqartut atuarfinnilu malinnaalluartut ingerlalluartullu amerlasoorpassuusut, kisianni ajoraluartumik ilinniartitsisut nalunaaruteqartarnerat naapertorlugu piffissaq ilinniartitsiniarnissamut atorneqartussaagaluq tiimip ilarujussua naalatsitsiniarnermut atorneqartartoq ilinniartitsiniarnermut kinguarsaataasartorujussuummat.

Taamaammat tupigusuutissaanngilaq – ukiuni makkunani meeqqat atuarfianni angusarineqartartut tamatigut hurraartuutissaanngimmata.

Taavalu angajoqqaatut oqartussaassuseqarneq pillugu inatsisip nutarterneqarnissaanut tunngatillgu Partii Naleqqamiit iluaraarput, kiisami inatsisikkut meeqqap angajoqqaaminut marluusunut pisinnaatitaaffeqarnissaa qulakkeerneqartussanngormat.

Tassami taama aalajangersaanikkut meeqqat tamarmik, aappariinnerup avataani inunngorsimagaluarunilluunniit imaluunniit angajoqqaat avissimagaluarpataluunniit meeqqat anaanaqarnissamik ataataqarnissamillu pisinnaatitaaffeqalernissaat Partii Naleqqamiit tamakkiisumik taperserparput.

Annertunerusumik oqaaseqarnissatsinnut periarfissaq killeqaqimmat suliap tusarniaassutigineqarnerani pingaartumik inatsisilerituut Siunnersuisoqatigiiviniit, Meeqqat inuunerissuniit, Kalaallit Nunatsinni Ataatat Pimoorussisuniit tusarniaanermi §§-it ilaasa

allangortinneqarnissaannik piumasqaataasa ataatsimiititaliami susassaqarfiusumi sukumiisumik nalilersuiffiqineqarnissaat kaammattuutigaarput.

Aamma meeqqat pillugit eqqartuussivinnut suliakkiisarneq eqqarsaatigalugu ilaatigut eqqartuussiviit aamma allarpassuarnik suliassarpassuaqareersut ilaanni suliassat ilaannik sivittuloorussisarnerat angajoqqaat minnerunngitsumillu meeqqat toqqissisimanissaannut ilapittuuttaasanngimmat, taamaattumik aamma eqqartuussisarnermi inatsisip allangortinneqarnissaanut tunngatillugu tamakku nalilersorluarneqarnissaat Partii Naleqqamiit kaammattuutigaarput.

Piffissaq annikimmat arnaqatigiit anguteqatigiillu allatuulli oqaluffinni, kommuneqarfinnilu pisortatigoortumik katitinneqarsinnaalernerat Partii Naleqqamiit taparserparput.

Suliassat ilaqutariinnermut tunngasut minnerunngitsumillu meeqqat sapinngisaq tamaat pitsaanerpaamik atugaqarnissaat, pinerlineqannginnissaat minnerunngitsumillu meeqqat asanninnermik tuniorarneqartuarlutik pitsaasumik ineriartornissaat qulakkeertariaqaratsigu suliap aappassanneeraneqannginnerani ataatsimiititaliami susassaqarfiusumi sukumiisumik sularineqarnissaa inassutigaarput.